

Esas Sayısı : 2019/79

Karar Sayısı : 2019/76

“... ”

Türk Medeni Kanununda, baba ile çocuk arasında soybağı, anne ile çocuk arasında kurulan soybağından farklı olarak, yasayla belirlenmiş kural ve karine dayalı olarak kurulması nedeniyle yasa koyucu bunun gerçek durumla uyuşmaması durumlarda, soybağının kaldırılmasına yönelik olarak TMK 286. ve izleyen maddelerinde “soybağının reddi” davaları düzenlenmiştir. Anılan düzenlemelere göre soybağının reddi davaları, koca, çocuğunun nüfus kayıtlarında görünen babası ve çocuğa tanınmıştır. Yasa koyucu, 291. madde ile buna bir istisna getirmiş “Dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alındığını öğrenmelerinden başlayarak bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir.” diyerek, belirli koşullarda kocanın altsoyu, anne ve babası; gerçek babaya da dava açma hakkı tanınmıştır. Yasa koyucu bu kişilere dava açma hakkını, kocanın kendisine yasa ile tanınmış dava açma süresi önceden ölmesi, ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alınması koşulluna bağlamıştır.

Buna göre yasada ilgililer olarak belirtilen kişilerin dava açabilmesi, kocanın TMK 289/1. maddesinin “Koca, davayı, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl, içinde açmak zorundadır.” hükmü gereğince kocanın maddede belirtilen bir yıllık süre içinde dava açmadan, ölmesi, ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alınmasına durumunda söz konusu olacaktır. Yasa koyucunun, baba ile çocuk arasındaki soy bağına ilişkinin kaldırılmasını yönelik koşulsuz olarak başkalarına dava açma hakkı tanınmaması haklı görülebilecektir. Ancak, babanın, gerçek baba olmadığını öğrenmesine karşın her hangi bir nedenle davayı açamaması ya da açamaması durumunda 289. maddede belirtilen hak düşürücü süreler içinde soybağının kaldırılması dava açmaması durumunda, ortaya Anayasaya aykırılık doğuracak çeşitli durumlar çıkabilecektir.

Türk Medeni Kanununun 17. maddesinde, “Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı ile belli olur. Biri diğerinden gelen kipler arasında üstsoy-altsoy hısımlığı; biri diğerinden gelmeyip de, ortak bir kökten gelen kişiler arasında yansoy hısımlığı vardır.” denmiş ve Türk Medeni Kanununda kan hısımlığına birçok hukuki sonuç bağlanmıştır.

Türk Medeni Kanununun 129. maddesinde, kan hısımlığı evlenme engelleri arasında sayılmış, Türk Medeni Kanununun 364. maddesinde yardım nafakası yükümlülüğü getirilmiş, yasal mirasçılık kurumu ise tümüyle hısımlık üzerine kurulmuştur.

Bu düzenlemeler çerçevesinde, gerçekte her hangi bir kan bağı olmamasına karşın, baba ile çocuk arasındaki soy bağına kuran yasal karinelere nedeniyle, nüfus kayıtlarında bir birlerinin alt ve üst soyu olan kişilerin, çocuk ve babanın, savaşımla, gerek görmeme ya da istememeleri gibi bir nedenle dava açmaması durumunda, çocuk ile babanın üst soyu ile alt soyu arasında kaydı bir kan bağı hısımlığı kurulacağından, aralarında gerçekte herhangi bir kan bağı olmamasına karşın, babanın üst soyu ve alt soyu arasında evlenme yasağı oluşacak; çocuk, yasadaki koşullar oluşursa TMK 364. maddesine dayanarak nüfus kayıtlarında dedesi ve

babananesi olarak kişilerden yardım nafakası isteyebilecek, daha da önemlisi TMK 495. maddesi uyarınca babanın mirasçısı olacağından, bu babanın başka alt soyu yoksa babanın üst soyunun mirasçı olmasını engelleyecek, başka alt soyu varsa da bunların miras paylandın azalmasına neden olacaktır.

Babanın üst ve alt soyunun bu sonuçları önlemesinin ya da ortadan kalkmasını sağlamayabilmesinin hukuki tek yolu, TMK 291. madde uyarınca, soybağının reddi davası açabilmeleridir.

Somut olayımızda, davacı yan davalarında da, babasının mirasçısı olarak görüldüğü mirasçılık belgesinin iptali istemiyle Mahkememizde 2018/741 dosya esas sayısı ile dava açmış olup, söz konusu davada davacının istemi yönünde bir karara verilebilmesi Mahkememizin davacının babası ile davalılar arasındaki soybağının kaldırılmasına bağlı olduğundan, o davada, davamız bekletici sorun yapılmıştır.

Ancak, yasa koyu TMK'nun 291. maddesinde, kocanın alt ve üst soyunun dava açabilmesi için belirli koşulu bağlamıştır. Buna göre nüfus kayıtlarındaki babanın, kendisine tanınan dava açma süresi dolmadan önce, ölmesi veya gıplığıne karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmedikçe, kocanın alt ve üst soyunun dava açma hakkı bulunmamaktadır. Koca hayattayken ve eylem ehliyeti olduğu sürece kocanın alt ve üst soyunun dava açmasının engellenmesi kabul edilebilir görülebilse bile, kocanın, çocuğun kendisinden olmadığını öğrenmesine karşın, her hangi bir nedenden dolayı TMK 289. maddesinde kendisine tanınan bir yıllık dava açma süresi içinde soybağının reddi davasını açmaması durumunda, kocanın ah ve üst soyunun dava açabilmesi mümkün olmayacaktır. Anılan Yargıtay kararları doğrultusunda, çocuk, babalık kriterlerine dayalı olarak kocanın çocuğu olarak, babanın nüfus kayıtlarına işlendiğinden ve bu nedenle nüfus kayıtlarının (utulmasında her hangi bir yanlışlıktan söz edilmeyeceğinden, Nüfus Hizmetleri Kanununun 36. maddesi uyarınca nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davası da açılmayacaktır. Bu nedenle, koca gerçek baba olmamasına karşın, yasadaki düzenleme ve kriterler nedeniyle baba sayılan kişinin ve çocuğun her hangi bir nedenden dava açmaması durumunda TMK'nun 291. maddesinde ilgililere dava açma hakkının, kocanın dava açması süresi dolmadan ölmesi ya da eylem ehliyetini kaybetmesi koşuluna bağlı kılınmasından dolayı, gerçek durumu yansıtmayan nüfus kayıtlarının düzeltilmesi hukuki olarak olanaksızlaşacaktır. Bunun sonucu olarak da gerçekte aralarında TMK 17. maddesi anlamında her hangi bir kan hısımlığı bulunmamasına karşın, çocuk ile kocanın alt ve üst soyu arasında, evlenme yasağı, yardım nafakası yükümlüğü, yasal mirasçılık gibi birçok hukuki sonuç doğacaktır.

Bu hukuki sonuçların» temel haklardan olan, kişinin dokunulmazlığa maddî ve manevî varlığının koruma ve geliştirme hakkının düzenlendiği 17. maddesinin, “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir;” ve mülkiyet hakkının düzenlendiği, 35/1. maddesinin “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.” hükümlerini ihlal edeceği açıktır.

Bunun yanı sıra kocanın üst ve alt soyunun, kendileri açısından çok farklı hukuki sonuçları doğuran ve gerçeğe uygun olmayan bir soybağının kaldırılması davası açabilmelerini, kocanın kendisine tanınan dava açma süresi dolmadan, ölmesi ya da eylem ehliyetini kaybetmesine bağlanmış olması, bu kişilerin Anayasanın 36. maddesindeki hak arama özgürlüğü biçimin de sınırlanması anlamına da geleceği açıktır.

Tüm anlatılanların sonucunda, kocanın altsoyu, anne ve babası; gerçek babaya

soybağının reddi davası açma hakkını, kocanın, kendisine yasa ile tanınmış dava açma süresinin dolmasından önceden ölmesi, ayırt etme gücünü kaybetmesi ya da hakkında gaiplik kararı alınması koşulluna bağlayan Türk Medeni Kanununun 291. maddesinin “Dava açma süresinin geçmesinden önce” hükmünün Anayasanın, 17., 35 ve 36. maddelerine aykırı görülmüş ve bu konuda karar verilmek üzere Anayasanın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunması gerektiği yargısına varılarak, aşağıdaki gibi karar verilmiştir.

KARAR:

1- Davanın yargılaması sırasında uygulanacak olan sayılı Türk Medeni Kanununun 291. maddesinin “Dava açma süresinin geçmesinden önce” hükmünün Anayasanın 152. maddesi uyarınca, iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulmasına,

2- Anayasa Mahkemesine itiraz başvurusunun bekletici sorun sayılmasına,

Gerekçeli başvuru kararının aslının, dava dosyası içinde bulunan ilgili belgelerin aslına uygunluğu onaylı örneklerinin dizi listesine bağlanarak Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verildi.”